PÄIVÄSTÄ TOISEEN

Olen huolissani viljelijöiden jaksamisesta: miten vaikuttaa henkiseen jaksamiseen, kun ammattikollegoita on entistä vähemmän? **ANNE KYLMÄNIEMI**

29.10.14

Aurinko nousee

Helsingissä kello 7.35
ja laskee kello 16.32
Oulussa kello 7.56
ja laskee kello 16.07
Utsjoella kello 8.26
ja laskee kello 15.24

Päivän sana

29.10. Hänestä on tuleva solmu ja este, kompastuskivi, kallionlohkare Israelin kahden kuningashuoneen tielle, Jerusalemin asukkaille loukku ja ansa. Jes. 8:14
30.10. Eihän myöskään Jeesus Kristus, Jumalan Poika, jota minä, Silvanus ja Timoteus olemme teille julistaneet, tullut ollakseen sekä "kyllä" että "ei", vaan hänessä toteutui "kyllä".2. Kor. 1:19

Nimipäiviä

Tänään keskiviikkona: Alfred, Urmas
Huomenna torstaina: Eila

Mietelause

Usein vasta kun alamme lähestyä vastausta, saamme selville, mikä on varsinainen ongelma.

Stephen Weinberg

Lähetä merkkipäiväilmoitus Maaseudun Tulevaisuuteen
Merkkipäiväpalstalla julkaistaan vain päivänsankarin suostumuksella lähetettyjä merkkipäivätietoja. Kirjallisesti lähetettävissä tiedoissa tulee olla merkkipäivän viettäjän nimi, ikä, merkkipäivän ajankohta, titteli, kotipaikka ja mahdollinen lyhyt maininta merkkipäivän vietosta. Valokuvaksi käy mustavalko- tai värikuva, koolla ei väliä. Palsta on maksuton. Merkkipäivätiedon tulee olla toimituksessa viimeistään viisi päivää ennen lehden ilmestymistä. Tiedot postitetaan osoitteeseen: Maaseudun Tulevaisuus, "Merkkipäivät", PL 440, 00101 Helsinki, tai lähetetään sähköpostilla osoitteeseen *merkkipaivat@maaseuduntulevaisuus.fi*.

Hoitopaikkansa saa valita jo nyt

Sote-uudistuksessa taitetaan peistä siitä, lisääntyykö ihmisten valinnanvapaus terveyspalveluiden käytössä.

Suomalaisilla on oikeus valita itse hoitopaikkansa eli vaihtaa esimerkiksi terveyskeskusta, jos niin haluaa. Kotikunta saa silloin laskun toisesta kunnasta. Vaihdon voi tehdä vuodeksi kerrallaan.

Valinnanvapaus julkisessa terveydenhuollossa säilyy, vaikka sote-uudistus toteutuisi ja ihminen siirtyisi toiseen terveyskeskukseen sote-alueen rajan yli.

Myös julkisen terveydenhuollon erikoissairaanhoidossa saa valita hoitopaikkansa, kunhan toimenpiteeseen on lääkärin lähete.

Yksityiseen hoitoonkin on mahdollisuus, ja Kela korvaa osan kuluista. Korvaustaksat ovat nähtävillä Kelan sivuilla. Erikoislääkärinpalkkiosta korvaus on parinkympin luokkaa, samoin tavallisesti käytetyn hammashoidon perustoimenpiteistä.

Ulkomailla ei aina tarvita Suomesta kirjoitettua lähetettä. Jos käy hoidossa ulkomailla, Kela korvaa kuluja sen verran kuin se korvaisi kotimaassa. Jos toimenpide maksaa enemmän, potilas pulittaa loput omasta pussistaan. Hoidon tulee kuitenkin olla Suomessakin korvattavaa.

Korvauksiin pätevät samat taksat kuin yksityiseen hoitoon Suomessa.

EU:n potilasdirektiivi eli valinnanvapaus hakeutua hoitoon Suomen ulkopuolelle koskee vain EU:n jäsenmaita. Suomalaisista moni oleilee kuitenkin pitkiä aikoja muuallakin.

Espanjan Aurinkorannikolla talviaan viettäviä direktiivi hyödyttää, mutta ei Turkkiin pakkasta paenneita.

Tänä vuonna korvauksia on maksettu eniten Espanjassa, Virossa ja Kreikassa annetuista hoidoista.

EU:n ulkopuolisissa maissa korvataan vain kiireellistä hoitoa.

EU-, Eta-maassa tai Sveitsissä kiireellistä hoitoa saa paikallisessa julkisessa terveydenhuollossa eurooppalaisella sairaanhoitokortilla, jonka voi tilata Kelasta.

Hoito maksaa paikallisen asiakasmaksun verran.

Suomessa aloitti tänä vuonna terveydenhuollon palveluvalikoimaneuvosto, joka vahvistaa ne terveyspalvelut, joita Suomessa korvataan julkisista varoista. Näin rajataan pois sellaisia ulkomailla aiheutuneita hoitoja ja kustannuksia, joita ei olisi Suomessa annettu.

Myös lääkkeistä saa Kela-korvauksen jälkikäteen, jos ne on ostettu EU-alueella Suomessa kirjoitetulla eurooppalaisella reseptillä ja ovat korvattavia Suomessakin.

Kunnallisen terveyskeskuksen valinnanvapautta on käyttänyt vasta harva. Suomeen ei myöskään ole tullut ulkomaisten hoidokkien vyöryä EU-potilasdirektiivistä huolimatta.

EIJA MANSIKKAMÄKI

KELA

Kysy ulkomaan korvauksista etukäteen

Kelalla toimii rajan ylittävän terveydenhuollon yhteyspiste, josta kannattaa kysyä tietoa ulkomailla tehtäviin hoitoihin ja korvauksiin. p. 020 6340 400
yhteyspiste@kela.fi
www.kela.fi/yhteyspiste

Kela korvaa Espanjassa, Turkissa ei

EIJA MANSIKKAMÄKI

Lauri ja Anneli Talvitie ovat taistelleet Alanyan suomalaiset -yhdistyksen kautta Kela-korvausten laajentamiseksi Turkkiin. "Jatkamme painostamista, sillä tulemme muuten niin edullisiksi Suomen valtiolle."

ALANYA, TURKKI (MT)
EU:n potilasdirektiivi eli valinnanvapaus hakeutua hoitoon Suomen ulkopuolelle koskee vain EU- ja Eta-maita sekä Sveitsiä. Suomalaisista moni oleilee kuitenkin pitkiä aikoja muuallakin. Espanjan Aurinkorannikolla talviaan viettäviä direktiivi hyödyttää, mutta ei Turkkiin pakkasta paenneita.

"Olemme painostaneet suurlähetystöä toistuvasti siinä, että Suomi solmisi Turkin kanssa kahdenvälisen terveydenhoitosopimuksen, kuten Sveitsi ja monet muut maat ovat tehneet. Mutta sosiaali- ja terveysministeriön mukaan se on liian kallista", sanoo **Lauri Talvitie** Alanyan auringossa.

Seitsemänkymppinen Talvitie kuuluu **Anneli**-vaimonsa kanssa niihin pariintuhanteen suomalaiseen, jotka ovat ostaneet asunnon Turkin etelärannikolta. He tekivät niin kymmenisen vuotta sitten, kun olivat kierrelleet monia maita.

"Täytyy myöntää, että uskonnollista ja islamilaista maata kohtaan oli ennakkoluuloja. Mutta oli sateinen kesä, emmekä saaneet lentoja muuallekaan, joten päädyimme tänne. Ei ole kaduttanut. Olemme omaksuneet asenteen, että maassa maan tavalla."

Turkki on Nato-maa ja pyrkinyt EU-jäseneksi, mutta haluja on puuttunut molemmin puolin. Talvitien mielestä se on asunnonostajalle eduksi: hinnat pysyvät edullisina.

Asunnonvälittäjä **Niina Niirasen** mukaan neliöhinnat nousevat tuhanteen euroon vain uusissa, kylpyläosastoilla varustelluissa kerrostaloasunnoissa.

Matkavakuutus korvaa

Lomailijoita Turkin EU-jäsenyys hyödyttäisi.

"Hoidamme itseämme itse maksamillamme vakuutuksilla emmekä käytä mitään Suomen palveluita täällä ollessamme. Maksamme silti kaikki verot Suomeen. Olemme todella edullisia Suomelle", Anneli Talvitie sanoo.

"Jos olisimme talven Suomessa, istuisimme neljän seinän sisällä. Täällä liikumme, kun ei ole liukasta."

Työuransa sotilaana ja vanhustenhoitajana tehneet Talvitiet kattavat Turkissa tarvitsemansa terveydenhoidon matkavakuutuksilla. Suomalaisia terveyspalveluita ei juuri ole, toisin kuin Espanjassa.

"Täällä pääsee hyvin hoitoon ja se on laadukasta. Esimerkiksi kun soitimme hammaslääkäriin, niin suu oli auki jo kahden tunnin kuluttua eikä maksanut kuin 24 euroa. Täällä Alanyassa on kolme yksityistä, yksi yliopisto ja yksi kaupunginsairaala."

Asukkaita on 150 000.

Hautapaikka merinäköalalla

Tampereelta kotoisin olevat Talvitiet oleskelevat Turkissa 4–5 kuukautta kerrallaan harrastaen liikuntaa ja matkustellen kylpylöissä.

"Historiallisia paikkoja piisaa. Rannalla ja altailla emme enää makaa."

Suomalaisyhteisö tapaa myös omassa kirjastossaan, tietovisailloilla ja baareissa. Onnela, Heikinbaari ja Kippis eivät kaikki ole kuitenkaan suomalaisomistuksessa.

Niin pitkälle pariskunta on turkkilaistunut, että hautapaikkakin on katsottu: korkealla kukkulalla sijaitsevasta kalmistosta.

"Sieltä on hieno näköala Välimerelle, kun hauta on vain 60 senttiä syvä", Lauri sanoo.

EIJA MANSIKKAMÄKI

Nuorille voitto kyläelokuvakisassa

Vuoden kyläelokuvakilpailun ovat voittaneet 12-vuotiaat **Matilda Kivipelto**, **Fanni Yliaho** ja **Saimi Ränkimies** elokuvallaan Suku on pahin. Heidän intonsa ja idearikkautensa tekivät vaikutuksen päätuomarina toimineeseen Suomen Elokuvasäätiön tuotanto- ja kehitysjohtajaan **Petri Rossiin**.

Nuoret ovat tehneet elokuvansa itse alusta loppuun saakka. Heidän tarinansa kertoo kaksostytöistä, jotka tulevat maalle viikoksi sukulaistaloon. Asenteet ja arvot joutuvat välittömästi törmäyskurssille, kun kaupunkilaistytöt joutuvat sopeutumaan maaseudun elämäntapaan.

Petri Rossin mielestä elokuvassa oli hyvä aihevalinta ja tarinan toteutuksessa hienoja oivalluksia. Kokonaisuutena Rossi piti kilpailun tasoa kovana.

Alajärvellä järjestettyyn kyläelokuvafestivaalin elokuvakilpailuun osallistui kaikkiaan 21 elokuvaa eri puolilta Suomea.

Tuotannossa erottui kolme erilaista ryhmää: dokumentit eli kylien esittelyelokuvat, draamalliset lyhytelokuvat sekä nuorten tekemät elokuvat. Kaikista näistä oli valittu näytteet myös finaalikuusikkoon, kertoi tapahtuman juontajana toiminut **Pekka Pohjoispää**.

Kyläelokuvafestivaali keräsi Alajärven Luoma-ahon nuorisoseurantalon lauantaina täyteen yleisöä. Kyläelokuvan tekijöiden kannattaa pitää kamerat käynnissä jatkossakin, sillä vuoden päästä Luoma-aholla järjestetään valtakunnallinen kyläelokuvafestivaali kolmannen kerran.

MT

KOULUPÄIVÄKIRJA

Tekniikka ensin

Yhteiskunnan tärkeiltä aloilta, kuten lääkäriammatista, alkaa tulla yhä useammin huolenpurkauksia, että alati uusiutuva tekniikka jopa häiritsee työntekoa. Ainakin vaikeuttaa. Kaikki eivät halua työskennellä tekniikan varassa, perustuuhan lääkärin ja potilaan suhde henkilökohtaiseen vuorovaikutukseen. On tietysti toinen puoli, jossa sairauden ja terveydenhoidossa nykyaikainen tiedonsiirto on jopa korvaamaton.

Ehkä räikeimpiä esimerkkejä on, kun potilas yrittää selittää nuorelle naislääkärille oireitaan, mutta edes katsekontaktia ei synny. Lääkäri vain keskeyttää ruutuuntuijotuksen ja toteaa: kyllä ne kaikki on täällä koneella. Siinäpä sitten huitaistaan verenpaineläkitys kovemmaksi turhia kyselemättä. Kun kone vie.

Entä tekniikka koulussa ja kasvatuksessa?

Sielläkin on merkkejä tietokoneähkystä. Onhan pitkä matka rihveli- ja liitutaulujen kautta rainakoneeseen, dia- ja piirtoheittimistä videotykkiin. Puhumattakaan kouluradiosta ja -televisiosta. Ja nyt nämä älytaulut homekouluissa. Koulujen välinevarastot pullistelevat aikakausien opetus- ja tiekoneroinasta. Mutta kasvatus pysyy.

Onkin jo merkkejä koulun ja kasvatuksen yli-innostuksesta koneisiin. Laskimet hiipivät matematiikan opetukseen. Kas, kyllä opettajat tiesivät, että ajan oloon laskutaito, päättely, hapristuu. Kun ei ole laskinta käsillä, ei ole laskutaitoa. Niinpä aletaan pikku hiljaa palata perinteiseen matematiikan opetukseen; peruslaskutavat on opittava kynällä ja paperilla. Painettava päähän, jotta myöhemmin osaa.

Se tuli konkreettisesti esille kirjamessuilla, kun kassarouva ei pystynytkään laskemaan, paljonko kirjan hinta on, kun alennus on 40 prosenttia!

Oma kasvatuksen mielilauseeni onkin: Oppimisessa pätee sama kuin marjan poimimisessa. Ensin on marjat kerättävä koriin, jotta kotona on korista otettavaa. On opittava perusasiat, jotta pääkopasta on sitten, mistä ottaa, kun tarve tulee. Ei se niin ole, että kaikki tieto on jo kerätty ja valmiina, sen kun naputtelee koneilla. Päähänpainamisesta viis, se kun on aika työlästä! Kun on omaksunut perussivistyksen asiat, perustiedot, onkin kaikki mahdollisuudet lähteä tekniikalla eteenpäin. Eli niin pitkälle tiedonjanossaan kuin pää kestää.

> Taitaa meidän koululaitoskin hakea paikkaansa kuin Kallion Herkon muuri.

Koulun ei pitäisi koskaan taipua siihen, että voimakkaat tietotekniikan tulvat määräisivät, mitä lapset omaksuvat (tai selaavat). Olisiko juuri nyt kysyttävä opettajilta, mitä koulu tarvitsisi. Oppilaan ja opettajan persoonaa ei saisi alistaa koneelle.

Kalle Päätalon Iijoki-sarjan ensimmäisessä romaanissa Kallen kotiin muurattiin maapohjalle ja hirsikehikon päälle uusi uuni. Isä epäili kestävyyttä. Kun muuri kallisteli, muurari haettiin paikalle. Hän selitti: Uuni hakee paikkaansa. Pitäjään jäikin paljonpuhuva sanonta: Hakee paikkaansa kuin Kallion Herkon muuri.

Taitaa meidän koululaitoskin hakea paikkaansa kuin Kallion Herkon muuri. Tämä hallitus ajelehtii keskeisten tavoitteiden kanssa. Toivo pitää laittaa vaalien jälkeiseen opetusministeriin. Ote on löydettävä.

MATTI SUMMANEN
on vantaalainen kirjailija ja opettaja.

matti.summanen@pp1.inet.fi

60-VUOTIAS

"Jonkun muun odotetaan tekevän päätökset"

"Tähän aikaan kuuluu, että odotetaan, kuinka joku jossain tekee päätöksiä ja sitten arvostellaan", toteaa pitkän linjan maaseutuvaikuttaja **Anne Kylmäniemi** Posiolta.

"Ihmiset tietävät realiteetit: valtio velkaantuu ja kuntien talous on kuralla. Ei voi olla kiinni siitä, ettei sitä ymmärrettäisi. Silti vastustetaan kaikenlaisia muutoksia."

Torstaina 60 vuotta täyttävä Kylmäniemi seuraa maaseudun asioita entisen karjatilallisen näkökulmasta. Hän jäi itse maksetulle eläkkeelle samaan aikaan, kun **Martti**-puoliso saavutti vanhuuseläkkeen rajan pari vuotta sitten.

Pellot on vuokrattu kotikylän nuorelle viljelijälle.

"Seuraan netissä maaseudun naisten ja maajussien keskustelua. Olen nähnyt sisältä edunvalvonnan ja yritän edelleen viedä osallistumisen hyödyllisyyttä eteenpäin. Mutta se ei uppoa maaperään. Syytä on tiedä."

Tuottajajärjestössä on havaittavissa selvä aktiivisuuden lasku, mikä huolettaa.

"Ehkä silloinkin, kun olin mukana, edunvalvonta oli pääosin tulipalojen sammuttamista. Mutta hirveän vähän julkisuudessa näkyy nykyisin se, että puututtaisiin muuhunkin kuin epäkohtiin."

Maaseutuammattien imu hiipunut

Kun Posiolle alettiin 1980-luvun alussa rakentaa lypsykarjatiloja, se toimi Kylmäniemen mukaan myönteisenä signaalina monelle lähteä ammattiin. Toisin on nyt. Vaikka osaavia nuoria yrittäjiä löytyy ja elinkelpoisia tilojakin olisi, maaseutuammatit eivät innosta.

"Paljon puhuttu 100 hehtaarin yksinäisyys alkaa olla todellisuutta. Olen huolissani viljelijöiden jaksamisesta: miten vaikuttaa henkiseen jaksamiseen, kun ammattikollegoita on entistä vähemmän?"

Kylmäniemi eteni omasta tuottajayhdistyksestä maaseutunuorten valiokuntaan ja MTK:n johtokuntaan asti. Viime mainitussa hän oli suuren osan 11 vuodesta ainoa nainen.

Anne Kylmäniemi nähtiin myös Lapin Maidon edustajistossa ja metsäkeskuksen johtokunnassa sekä kunnallispolitiikassa. Viimeksi hän toimi Pellervon valtuuskunnan varapuheenjohtajana vuoteen 2009.

Sen jälkeen tarmokkaaksi tunnettu nainen kirjoittautui Lapin yliopistoon ja valmistui hallintotieteiden maisteriksi samoihin aikoihin tilanpidosta luopumisen kanssa.

"Vielä tälläkin iällä kysytään, voisinko lähteä johonkin. Mutta kun 40 vuotta työskenteli karjatilalla, ei tarvitse pidentää työuraa", kuuluu rauhallisen varma toteamus.

"Karjatalous on tosiaan 24/7-toimintaa. Kun sitä teki, se meni automaattisesti. Mutta nyt nautin vapaudesta. Ja kun työhön on vähän saanut etäisyyttä, huomaa, kuinka sitoutunut ja sidottu siihen olikaan."

KAIJALEENA RUNSTEN
Anne Kylmäniemi viettää syntymäpäivänsä matkoilla. Vastaanottoa ei ole.

Anne Kylmäniemi

70-VUOTIAS

Tyhjä kassa yllätti HK:n uuden pomon

Simo Palokangas koki yllätyksen aloittaessaan HK Ruokatalon toimitusjohtajana. Kassa oli tyhjä ja firma liki konkurssissa.

"En olisi mennyt, jos olisin tiennyt kaiken."

Palokangas täyttää torstaina 70 vuotta. HK Lihatalo nousi Euroopan parhaiden lihatalojen joukkoon. Vastaanottoa sankari ei järjestä.

Vuonna 1994 uuden toimitusjohtajan yllätti, ettei Suomi saanut siirtymäaikaa sopeutua EU-hintoihin. Ruuan hinnat putosivat neljänneksen.

HK Lihatalon taseet olivat sata miljoonaa miinuksella. Maakuntien tyhjiä teurastamoita yliarvostettiin. Velkaa oli 1,3 miljardia markkaa, 218 miljoonaa euroa.

Ruokatalo oli käytännössä konkurssissa. Pankit eivät sitä tienneet. Velkaa piti lyhentää 150 miljoonaa markkaa vuodessa. Kassassa ei ollut rahaa.

"Olimme puolitoista vuorokautta maksukyvyttömiä", Palokangas myöntää.

HK Lihatalossa maksuviiveitä selitettiin ongelmina tietokoneen ohjelmassa.

Rahoittajien kanssa neuvoteltiin päivin ja öin. Vakuutusyhtiö Tapiola veti lainansa pois. Sampo tuli Turusta tilalle. Pääjohtaja **Jouko K. Leskinen** oli tuttu mies.

"Hän oli kurssikaverini Liikkeenjohdon instituutissa."

Toimitusjohtajan räväkkä aloitus vakuutti rahoittajat niin, että rahoitus uusittiin. Lyhennyksiä lykättiin.

Kolmen vuoden päästä HK Ruokatalo listautui pörssiin. Johto asetti tavoitteeksi 40 prosentin omavaraisuuden ja 13 prosentin tuoton pääomalle.

"Tavoite saavutettiin kauteni loppuaikoina."

Palohangasta harmittaa ammattiyhdistyksen kapuloidenheitto. Firmassa lakkoiltiin paljon. Yhteinen sävel löytyi koko henkilöstön valmennuksessa.

"Minusta tuli Simo talossa."

HK Ruokatalon Palokangas jätti vuonna 2006. Hän ryhtyi hallitusammattilaiseksi. Paikka on vielä Huoltovarmuuskeskuksessa, Biolanissa sekä Wihurin rahastossa.

"Oikea aika on luopua, kun pyydetään vielä jatkamaan."

HK Scanin nykymenoon Palokangas ei ota kantaa. Hän korostaa silti, että laajentajan pitää tehdä huolella kotiläksyt. Ruotsin yhtiöt tunnettiin.

"Olisin itse tehnyt toisin."

Palokangas asuu vaimonsa kanssa Säkylässä tehtaanjohtajan asunnossa. Hän johti Lännen tehtaita ennen HK:ta. Pyhäjärven rannalla on nurmet leikattu ja lehdet haravoitu.

Ympäristö on tyystin toinen kuin Helsingin kakkosasunnossa.

JUHANI VIITALA

Simo Palokangas